

"EDINOST"

izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torkih, četrtnih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za tri mesece . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za pol leta . . . 3.—, za leto . . . 6.—. — **Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.**

Pesmične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se račune po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslani osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kor nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema **upravišče** ulice Molino picolo št. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame cije so proste poštine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"Edinost je moč".

Naše železniško vprašanje.

III.

Govor posl. viteza Stalitza v seji poslanske zbornice dne 17. marca 1896.

(Dalje.)

Ali kakor rečeno, jaz ne odrekam dru. Gambiniju pravice soditi se stališča Istre, dovoljujem si pa, odločno odrekati istemu pravico do sodbe se stališče Trsta.

Sicer pa izjav imenovanega gospoda ni smeti smatrati ad literam, ker je krvno sorodstvo istih z nazori spisatelja neštevilnih brošur o loški železnici, koji spisatelj je člen deželnega zbora istrskega in par tednov sem celo člen tamošnje trgovinske in obrtne zbornice, preočito, da ne bi takoj pogodili genealogije onih izjav.

Kdor pa pobjljuje pozna tržaške odnose, ta ve, da so nazori rečenega člana deželnega zbora tržaškega o loški železnici le izraz njegovega osebnega menenja, da-si se rečeni zastop v tem pogledu popolnoma pokori njegovemu vodstvu.

In kdor pobjljuje pozna te odnose, ve pa tudi, kako je obžalovati, da se v letu 1870. ni izvršila predelska železnica, kajti danes pač ni nikogar, ki bi mogel oporekati, da bi bili danes gospodarski odnosi Trsta povsem drugačni, ako bi se bila takrat zgradila železnica čez Predel namesto čez Pontabelj.

Sicer pa danes ni možno dvomiti na tem, v kojih vzrokih je iskati vira razpora v obeh zastopih tržaških gled na železniško vprašanje.

Ni dolgo temu, in sicer je bilo pred zaključenjem zadnje dobe zasiedanja, da je neko glasilo Progressove stranke, ki je vedno pobijalo železnico preko Tur, trdilo opetovano, da mi poslanci za Trst — namreč moja malenkost in bližja mi spoštovana tovariša, sedeča za mano — pravo za pravo nismo poslanci Trsta, ker nismo bili izvoljeni od pro-

gressove stranke na temelju njenega programa in ker si prizadevamo v tej zbornici, da bi dosegli materialnih koristi za Trst. (Čujte! Čujte!)

Vi spoštovani gospodje, ki ne poznate intimnejih odnosov tržaških, se boste gotovo čudili temu, da se nam še očita naše prizadevanje, ko je Trst neovržno eminentno trgovinsko mesto, ki po splošnem menenju ravno v tem trenutku sme zahtevati, bolj nego kedaj poprej, podpore od slavne vlade in ko smo ob vsaki priliki odločno nastopali tudi za narodne koristi Trsta, toda vsikdar v avstrijskem zmislu, kar je umevno samo ob sebi (Živahna pohvala.)

Kakor znano pa si je progressova stranka zapisala na svoj prapor geslo doseganja idejalnih ciljev, kar je sicer razvidno iz gori rečenega. (Čujte!)

Jaz nočem preiskovati tu, česa je pravo za pravo razumeti pri tem, toda konstatovati mi je, da se iz dejstva, da se progressova stranka poteza za načrt železnice Divača-Loka, mora sklepati logično, da isti ne odgovarja našim, ampak njenim prizadevanjem idejalnih ciljev, s čemer pa je zajedno osvetljena vrednost te železnice za trgovinske in gospodarske koristi Trsta, na tak način, da si ne moremo želeči boljšega glede jasnosti in določnosti.

V tem zmislu nima krivo spoštovani poslanec dr. Beer, da pravi, da Trst ni postal emporij deloma vsled nemarnosti Tržčanov.

Umetno bi bilo tudi omeniti na tem mestu, da je spoštovana trgovinska in obrtna zbornica celovška ravno tako kakor sedaj, tudi nekdanja stopala proti prizadevanjem trgovinske in obrtne zbornice tržaške za predelsko železnico, in v prilog železnice čez Pontabelj, o kateri priliki se je z vso svojo močjo izrekla v prilog takrat še avstrijskega pristanišča v Benetkah, in za zapostavljenje Trsta.

— Dragimire, ti si bled kakor smrt. Kaj se ti je zgodilo?

— Nič, nič, mi ni. To sti oni dami, o kojih sem te vprašal danes zjutraj. Potoval sem žnjima od Trsta do Spljeta, odgovoril sem mu, zriši za devojko.

— Ne spominjam se, da bi ja bil videl kje, mignil je z rameni Aristid.

Predno sti stopili v vrt, obrnila se je mlaja nekoliko proti meni in mojemu prijatelju.

Po dolgem molku vprašal sem Aristida:

— Ti ja torej ne poznaš?

— Ne, ne poznam.

— No, kaj misliš, iz katerega mesta so?

— Ne mogel bi vedeti točno. Sodé po naglasu, vidi se mi, da so Dubrovčanke.

Ko sva tako govorila, šla sta mimo naju človeka, razgovarjajoča se po nemški. Pogledši naju osorno šla sta dalje, prav do vrta, v kateri sti se zgubili oni dve gospi.

— Tudi to dvojico poznam; i ta dva potovala sta z mano od Trsta do Spljeta. Zdi se mi, da je oni debeli zaljubljen v tisto gospodično.

Aristid mi ni odgovoril ničesar, toda pogledal me je sozljivo ter se nasmehnil.

Nekoliko kasneje napotila sva se v Solin, kjer sva sela v kočijo ter se pripeljala, skoro vedno molče, v Spljet. Meni ni bilo dobro; čutil sem se zelo trudnega in oslabljenega. Uverjen sem bil, da mi je provzročila slabo kava ali pa smotka. Stisniviši roko prijatelju, ki me je tolažil medpota, pohitel sem proti domu, kjer sem se vrgel

Jaz nikakor ne zamerim omenjenemu zastopu, ako pred vsem skuša uveljaviti koristi svojega lokalnega prometa in svoje industrije, dasi poslednja, kakor znano, hira na nekem zlu, kojega ne bi ozdravila železnica čez Karavanke, istotako, kakor ga ni ozdravila pontabeljska železnica.

Toda, nikar naj se nam ne kaže vedno na okolnost, že davno dokazano kakor neveljavno, na okolnost tistega namišljenega razpora v menenjih v Trstu, in naj se ne trudijo v Celovcu, da bi dokazali, česa bi najbolj trebalo Trstu, ampak ta skrb naj se prepusti nam tržaškim poslancem, ki smo poklicani v to in smo poslani semkaj navlašč v ta namen. (Prav res!)

Zavarovati sem hotel s to svojo opazko, da se to pot ne poreče tako, kar se je rekalo še vsakokrat dosedaj v tem pogledu; in ako bi se vzlic temu ponovilo zopet, hotel sem, da bodi odgovorjeno na to že v naprej.

Prepričali smo se, gospôda moja, da so se pokazala za Trst več ali manj škodljiva vsa zboljšanja v prometu, kolikor se jih je storilo v zadnjem četrtstoletju ne le v Avstriji, ampak tudi v inozemstvu srednjeevropskega kontinenta.

In med tem, ko so Angleška, Francoska in Nemčija že davno zasadile svojo nogo v Afriki, in Italija ravno v tem trenutku — in naj že po pravici ali krivici — doprinaša največe žrtve, da bi si zagotovila za bodočnost novega polja za izvažanje, moramo se mi, ki imamo afričansko obal tako rekoč pred nosom, radi pomanjkanja lastnih prometnih zvez posluževati posredovanja visokosevernega Hamburga celo za svoje sicer res neznatne kupčije z bližjo nam obaljo španjsko in portugalsko, kakor je v minolem letu obžaloval naš tovariš, bivši spoštovani poslanec dr. Peez, kojega, žal, ni več, v naši sredi. (Konec prih.)

na divan. V glavi mi je šumelo. Naposled sem zaihtel in zaspal.

II.

Jednajsta ura je že odbila na zvoniku. Tiho je bilo na obali. Obe okni moje sobe bili sti odprti širom. Sanjal sem na divanu o Solinu. Pred očmi se mi je zibala deklica v črnini. Ne morem razumeti, zakaj sem jokal. V srcu sem občutil neki sveti in sladki nemir. V prsih so se mi valovila razna čutstva.

Sladki zvoki glasovira, razlegajoči se po samotni ulici, zvalili so me k oknu. Sinje nebo bilo je posuto utripajočimi zvezdami. Mesec, ta najlepša krasota predivne noči, povspel se je visoko na modrem oboku nebesnem. Njegovo zlato prelivalo se je po sredini tesnega zaliva, migljalo in treslo po tihi površini. V bližini obali čuti je bilo rahlo pljuskanje. To so ribe, ki skačejo iz vode, a se zopet naglo mečejo vanjo. Morje se je zapenilo malce, posrebrnelo; valjčki, šireči se na okrog, postajali so čim manji, ter, približavši se tihemu in nizkemu bregu, poljubljali so se s peskom, šepnili mu nekaj ter se potem utolažili. Zrak je bil miren. Srebrnasta in prozorna megla drhteča je nad morjem in nad otoki. Morje je zaspalo; le tu pa tam je pridvignilo svoja prsa, kakor zaljubljena devica, kadar sanja o ljubimcu — sanja, vzdih — in zopet sanja. V mesečini si videl ribiško ladijo, hitečo k obali ter ostavljajočo za seboj srebrno pot. Zložno pljuskanje dohajalo do tebe.

(Dalje prihodnjic.)

PODLISTEK.

5

Slučaj.

Novela; hrvatski spisal Jenio Sisolski.

Prevod M. C.—l.

(Dalje).

Zamaknjen, očaran, motril sem tudi jaz to najdivnejo Evino hčerko, ko je spregovorila glasno in milo:

— Čuješ, mamica, ali si danes govorila z gospodom Ivanom? Ali ste se pogodili?

— Nismo se še; zahteva preveč, no, odje-njati hočem nekoliko tudi jaz, in nadajam se, da privoli tudi on.

— Oj, lepo je tu! Prekrasna je ta okolica!

— Trd je g. Ivan! Vendar ni velika razlika med nama. Za tisočak gre.

— Majka, prosim te, kupi to letovišče. Mirno bodevi živeli tu!

— No, no, ne boj se duša; mislim, da se nastanivi tu v dveh mesecih.

— Sedaj pa v vrt! — vskliknila je devojka veselo.

Sedaj sti se premaknili. Približavši se nama opazili sti naju. Pogledi so se nam srečali. Občutil sem, da me je nekaj zapeklo v srcu. Njeni pogled me je razburil, vendar sem opazil, da se je stresla in pordečela. V tem trenutku videlo se mi je njeno lice kakor obsejano. Ko sta se oddaljili, vprašal me je prijatelj:

O sodnih stvareh.

Govoril državni posl. dr. Matko Laginja v seji poslanske zbornice dne 19. marca 1896.

(Dalje.)

V. O porotah.

A sedaj sem tu pri glavnem predmetu svojega razlaganja današnjega, s prošnjo, da dobrohotno pritrdite sledeči resoluciji moji (čita):

„C. kr. vlada se pozivlja, da obrne posebno pozornost na odnošaje pravosodne uprave v Primorju in sicer:

a.) naj gleda na to, da se bode branilo načelo ustmenosti in neposrednosti kazenskega postopanja, ter da bosta Hrvat in Slovenec kakor Italijan, odgovarjala le pred takimi porotniki in sodniki, ki poznajo njiju jezik;

b.) naj se pobrine za to, da se bodo tudi v pogledu na hrvatsko in slovensko prebivalstvo brezpogojno uporabljala načela pravičnosti, brez kakršnegakoli političkega ozira.

Dovolite, da z nekoliko stavki obrazložim to resolucijo in to jako znamenito vprašanje. Najprej hočem nekoliko opaziti v pogledu porotnikov.

Jaz mislim, da je smešno, ako bi hoteli reči, da so to ljudski sodniki obtožencu, ako jim je narodno-politiška smer povsem protivna od njegove smeri in ako povrh tega ne poznajo njegovega jezika. Jaz se kakor pravnik ne bojim izjaviti, da ne bi mogel pritrditi takemu menenju, in je vendar tako v Primorju, ali samo v pogledu na Slovane, a za prebivalce drugega jezika ni tako.

Načela javnosti in neposrednosti, ki so dika našega kazenskega pravilnika, mečejo se v ničnost s tem, da se Hrvat in Slovenec v Primorju morata braniti pred porotniki, ki ne poznajo njiju jezika, in do sedaj ga v resnici večina ne poznajo, tako, da je še vedno potreba jemati tolmača, s med temi je takih, ki niso nikdar napravili skušnje iz dotičnega jezika. (Čujte!) Tako se dogaja posebnost v Rovinju.

Ako bi me kdo vprašal, da-li hočem, da se porota razdeli na dvoje, odgovoril bi: Ne! nikakor ne, dokler je le mogoče ohraniti to uredbo brez deljenja po narodnostih, kajti, gospóda, pravica ne sme poznati narodnih mej, ona je hči božja, njo treba da jo morejo deliti vsem isti ljudje brez razlike jezika in prepričanja. Jaz mislim, da se ista more deliti tudi brez vprašanja: kdo je Hrvat, kdo Italijan, ampak vprašati je: kdo pozna jezik obtoženca. Ako Italijan pozna oba jezika, in ako je drugače sposoben za porotnika, tedaj naj bode porotnik tako za Italijana kakor za Hrvata. Ako pa naobratno Hrvat pozna oba jezika, ki se govorita v pokrajini, tedaj je njemu, ako je sposoben v ostalem, biti porotnikom tudi za Italijana. To je po moji sodbi jedino pravo, a do tega bi prišli, vsaj z ozirom na Istro, po sledečem postopanju:

Trebalo bi, da se sodišče premesti iz Rovinja ali v Pazin ali v Pulj, ker bi se v teh mestih in njuni neposrednji bližini lažje našli ljudje, ki bi poznali oba jezika, ter bi došli v dopolnilni imenik porotnikov. V Rovinju tega ne more biti, ker je tamošnje prebivalstvo izključno italijanske narodnosti, a okolica vsaj za dve uri hoda prilično obljudena.

Ta zahteva, da se prenese sodišče, ni naperjena proti Rovinju. To mesto bi moglo dobiti prav obilno odškodnine s tem, da se poveča tamošnja tovarna tobaka, oziroma da se vsprejme več delavk, ter da se podpira ribarstvo nekoliko bolj nego do sedaj. Potem bi se komaj čutila zguba, koje se boje nekateri.

Gledé na glavni imenik porotnikov zadošča, ako se, na jedino korist sodstva, brez nikakega drugega ozira strogo vrše določila zakona od 23. maja 1873, št. 121.

Z jedne strani namreč bi bilo uzeti tudi one davkoplačevalce, ki plačujejo 5 gld. državnega davka, ker obstoji preduslovje za to, sicer bi ne dobili 800 prvotnih porotnikov.

Z druge strani bilo bi iz porotne listine uzeti v letno listino samo one sicer sposobne osebe, ki poznajo oba jezika. Takih je brezdvomno 216, to je najmanjše število, pri kojem se mora ostati, da ne treba dopolnjevati iz prvotne liste v zmislu §. 19 onega zakona. Ako jih pa ne bi bilo toliko,

potem seveda bi morali popolnjevati iz prvotne liste v zmislu §. 19.

Morda utegne prigovarjati kdo, kakor se je že čulo, da bi na ta način na stotine ljudij italijanskega jezika izgubilo pravo biti ljudskim sodnikom, češ, da oni le redko znajo drugi jezik, da pa je tako poznanje pogostejše med Hrvati. No, gospóda moja, kje je to zapisano, da Italijan ima pravico soditi Hrvata, ako ne zna njegovega jezika? Jaz ne vidim nikjer, da bi bilo zapisano to. V ostalem bi potem več Hrvatov bilo porotniki, ne zato, ker so Hrvati, ampak zato, ker oni poznajo tudi jezik Italijana, ki je došel pred sodišče, bodisi kakor priča, bodisi kakor obtoženec.

V onem oporekanju je torej neki politički ozir, kakoršnega ne bi smelo biti v vprašanjih pravosodne uprave.

Ako pa se ne krene na to pot, koja sem označil na kratko, potem pa naj se nam pove kar jednostavno, da se tega noče storiti iz političkih obzir, pa bomo vsaj vedeli, pri čem smo.

Ako misli kdorkoli, da se z našo pravico stori krivica Italijanom, potem bi nam bila morala slavna vlada že davno predložiti zakon, po kojem bi se listine porotnikov imele sestavljati ločeno po narodnostih, ali nam ni smeti prigovarjati nikakor, da mešamo politiko v sodstvo. To delajo drugi, ne mi.

Odveč bi bilo, gospóda, ako bi tu razlagal na široko, kako mora ponižavati narodno čutstvo slovanskega prebivalstva v Primorski, kadar vidi, da se mu jezik tako malo ceni; odveč bi bilo razglabljati, kolika škoda mora nastati pojedincem, in brez dvoma je že nastala od tega, da porotniki ali sodnik sploh ni razumel jezika priš in obtoženca.

Zahteva pravičnosti pri vseh narodih in v vseh deželah je ta, da redno kompetentni sodnik popolnoma razume človeka, kojega mu je soditi. Politiškega ozira ni smeti postavljati nad to vrhovno zahtevo sodstva. Mi zahtevamo samo ono, kar bi Avstrija morala dati Zulu-Kafrom, ako bi bilo takih v državi. (Dalje prih.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 31. marca 1896.

K položnju. Vrata poslanske zbornice na Dunaju so zaprte in tišina velikega tedna vlada v dvorani, kjer se razlega sicer vrišč in trušč — zastopnikov naroda, bi bili kmalu rekli, — kjer se razlega vrišč strankarskega boja in se krčevito stresa organizem prek in prek oslabelega in za svojo nalogo povsem nesposobnega parlamenta. Ta obnemoglost naše zbornice pokazala se je najjasneje, ako se ne motimo, v predzadnji seji, ko je predsednik sam, le iz svoje volje, uničil sklep zbornice ter dal glasovati vnovič, samo zato, ker dotični sklep ni bil po volji njemu in njegovi stranki — a zbornica je molče vtaknila v žep to moralno pljusko, in glasovala je vnovič tako, kakor — je hotel predsednik. Ta fenomenalni slučaj, da je zbornica skoro v isti sapi ovrгла svoj lastni sklep, dogodil se je v razpravi o uredbi trgovine na drobno. A posl. Gessmann, ki je — sicer res takimi izrazi, ki nimajo pravice domovinstva v parlamentih — ožigosal tako oblastno postopanje predsednika in toli žalostno vedenje večine zbornice, dobil je — ukor. V popolni zavesti svoje absolutne nesposobnosti za veliko delo je imela zbornica jako žalostno lice v poslednjih sejah. Govorniki so govorili g. predsedniku, kojemu ministru in peščici poslancev, masa „zastopnikov naroda“ pa je navadno sedela v — restavraciji zbornice ali je pušila cigarete po hodnikih, tako, da je predsednik le z veliko silo zbobnal potrebno število poslancev, ko je trebalo glasovati. In mnogi teh vestnejših poslancev, kojim je zvonček predsednikov poklical v spomin, čemu da so pravo za pravo gori na Dunaju, in ki so prihiteli, da se svojim glasom pripomorejo temu ali onemu sklepu do zakonske veljave, mnogokateri vestniših, pravimo, ni vedel v naglici, o čem je glasoval. Le tako se je moglo zgoditi, da je nemška levica glasovala proti kapitalističkim interesom, koje nemarnost in nepravdnost je pa hitro popravil skrbni predsednik, kakor je povedano gori.

Gospodje poslanci so se torej že povrnil

med drage svojce, da v krogu drage obitelji prežive te lepe, divne in poezije polne velikonočne praznike. Ljubeznjive ženske in dražestni otrociči so tudi gotovo prisrčno vsprejeli soproge in očete; dvomimo pa popolno opravičenostjo, da bi bili tudi volilci tako veseli svojih poslancev. Ne, spomin na delovanje zbornice ne more vzbujati čuta zadoščenja v poslancih, niti čuta zadovoljnosti v volilcih. Le jeden jedini se kaže zadovoljnega in ta jedini je — slavna vlada! — Na prvi videz bi človek res menil, da je povoda dovolj vladini zadovoljnosti. Proračunska razprava se je vršila tako naglo, kakor menda še nikdar poprej in je bil proračun rešen poprej, nego je potekla dovoljena doba provizorija; odsek za volilno preosnovo je delal s parno silo po želji in v zmislu vlade; o razpravah med obema vladama o obnovljenju pogodbe z Ogersko so zatrdili vsi oficijozni, da se vrše nepričakovano gladko; po držnem opozicijskem zaletu, ki ga je bila uprizorila nemška levica radi zasnutja novega železniškega ministerstva, se je ta stara od nikogar zaželjena koketa hitro in spokorjeno povrnila pod vladno okrilje; novemu železniškemu ministru so izrekli zaupanje od vseh strani: tu ni bilo čuti tožeb in rekriminacij, ampak le prošnje; ob dunajskem vprašanju je ogromna večina zbornice na strani vlade; vladno predlogo o uvedbi uradniških plač, je simpatično pozdravila vsa zbornica in samozavestno sme se grof Badeni trkati na prsi: vidite, jaz rešim to vprašanje, kojega se ni mogel lotiti nobeden mojih prednikov itd. itd.

To so sama dejstva, ki morajo navdajati vlado velikim zadoščenjem — na prvi videz.

Je-li pa res vse tako svetlo za vladu kakor sa kaže? Ne! Toda srečo ima grof Badeni. Nakopičilo se je toliko važnih vprašanj, da nobeden pameten človek ne more zahtevati od vlade, da bi rešila vse to kar čez noč. Ob takih okolišnih je lahko vladi, da tolaži zbornico s trditvami, kojih nikdo ne more ovreči, in z lepimi obljubami, kojim nikdo ne more prigovarjati. Vlada lahko podpisuje sedaj menjice, kolikor ji drago; več ko jih podpiše, v lepši luči se pokaže zbornici. Kaj pa, ko bode trebalo uresničevati obljube in plačevati menjice? Volilna preosnova je res rešena v odseku, a le Bog ve, kaj nam donesejo viharji v polni zbornici; gledé razprav z Ogersko priznavajo že sedaj oficijozni glasi, da je bilo prvo veselje neosnovano in danes nimamo še prav nikake podlage za nado, da pridemo do ugodnejega razmerja gledé na glavno in najvažnejše vprašanje: gledé na prispevke obeh polovic za skupne potrebe; zaupanje, izraženo železniškemu ministerstvu, dokler nismo videli dejanj, je pa tudi jako dvomljive vrednosti. Zlasti mi na zanemarjenem jugu bomo mogli soditi novega ministra še-le potem, ko nam v dejanjih pokaže svojo železniško politiko, zlasti potem, ko se reši vprašanje zveze Trsta z notranjimi deželami; predlogo o uredbi uradniških plač je res simpatično pozdravil ves svet, ker je taka uredba krvavo potrebna po splošni sodbi, ali srečna rešitev tega vprašanja je dvomljiva še danes isto tako, kakor je bila poprej, ker je vlada vso predlogo navezala na pogoj, ki se najbrže — ne izpolni. Rekla je: da, jaz hočem povišati plače uradnikom, toda ti zbornica moraš povišati davke na pivo in žganje ter borzni davek! Večina zbornice menda ne bode hotela nalagati nova bremena najsiromašnejim slojem, ker vidi, da bi se vsi viši izdatki lahko pokrili z borznim davkom in z obdačenjem stvari za luksus. Čas bi bil res, da bi jeli enkrat nekoliko bolj navijati one, ki služijo ogromne svote se svojimi borznimi špekulacijami in ki izdajajo tisočake le za svoja razveseljevanja!

Tako vidimo, da vse visi nekako v zraku in da položnje vlade je le zato vsaj relativno povoljno, ker nima proti sebi parlamenta, ki bi bil res parlament, v drugo pa, ker stojimo pred vratmi novih volitev in se stranke boje za svoje mandate!

V glavnem pa ni storila Badenijeva vlada še ničesar za rešitev narodnega vprašanja, a ravno tu je ključ za ozdravljenje naših odnošajev. Toda o tem drugi pot, ker nam danes nedostaje prostora.

Kršćanski socijalisti in nemški nacionalci. Parkrat že smo povedali svoje uverjenje, da je le sila združila Luegerjevo stranko na Du-

naju z ljudmi, ki prisezajo na zastavo znanega velikega Germana in oboževalca vsega, kar je pruskega, glasovitega Schönererja. Le veliki cilj, ki si ga je postavil Lueger — porušenje nemško-liberalne stranke — silil ga je, da združi v skupen boj vse življe, nezadovoljne [z nemško-židovsko-liberalnim gospodarstvom. Temu velikemu cilju podrejal je Lueger druge ozire. V zmistu tega svojega uverjenja trdili smo, da pride skoro do ločitve med Luegerjevo strogo avstrijsko in Schönererjevo prusko stranko. Prišlo je tudi res tako, in celo hitreje nego smo pričakovali mi sami. Že povodom koncertov „Glasbene Matice“ na Dunaju pokazala se nam je velika razlika v mišljenju teh dveh skupin. Dočim je „Reichspost“ pisala simpatično o tem slovenskem podjetju, so pa nemško-nacionalna glasila sikala ves svoj strup na „slovensko predrznost, sleparstvo in komedijaštvo“. Do prave ločitve pa je prišlo še le 24. t. m. na nekem volilnem shodu, prirejenem na Dunaju po nemških nacionalcih. Na tem shodu so nemško-nacionalni govorniki hudo napadali Luegerja in njegovo stranko, češ da je klerikalna, na katere napade reaguje „Reichspost“ s tem, da zahvaljuje sklincevatelja tega shoda na veliki uslugi, ki jo je storil pravi antisemitski stranki s tem, da je provzročil „hudo uro“, ki je popolnoma ščitila zrak. „Reichspost“ pravi, da v Avstriji moramo tirati „črno-orumen“ in ne „črno bele“ politike. Ako oboževalcem Bismarcka ne ugaja v Avstriji, saj jim je sleherni trenotek odprta pot v Friedrichsrub. Istotako odločno protestuje „Reichspost“ proti napadom nacionalcev na vero in krščanstvo. — Nam pa je jako všeč, da se nismo varali v veri, da pride prej ali slej do zbistrenja nazorov v antisemitski stranki in da se razdružijo življi, koje je stlačila skupaj le sila trenutka. Še utegne trajati nekoliko, predno pride do popolnega ščiščenja v antisemitski stranki, ali to vemo že danes, da smemo to stranko v nje jedru prištevati najpoštenejšim med raznimi nemškimi skupinami toliko glede na gospodarska kolikor glede na politična načela. Tako smo sodili mi vedno o krščansko socialnem gibanju in te sodbe ni mogla omajati vsaka nam nevšečna beseda, ki je padla tu pa tam v ognju hude volilne borbe.

Volitev župana na Dunaju. Kakor smo sporočili že v današnjem jutranjem izdanju med najnovejšimi vestmi, moral je okrajni glavar dr. Friebeis odložiti volitev župana, ki je bila določena na dan 8. aprila, kajti več občinskih svetovalcev je odpotovalo z Dunaja na velikonočne počitnice. Glasom podrobnejših, včeraj z Dunaja došlih poročil, je odpotovalo večje število protisemitskih občinskih svetovalcev na vlašče z Dunaja, da so s tem prisilili okrajnega glavarja do odložitve, katere jim prej ni hotel dovoliti na izrecno prošnjo.

Zdravje dr. Smolke. Glasom včeraj iz Lvova došlega poročila počuti se dr. Smolka zelo slabo po vsem truplu, nogi pa da sti mu otrpneli popolnoma. Temu poročilu nasproti pa zatrjujejo nekateri listi, da je čestiti stariček že skoro popolnoma okreval, ter da káp ni imela hudih posledic zanj. Ker ne znamo, koja vest je resnična, zabeležili smo tu obe, dasi si nasprotujeta druga drugl.

Dogodki v Italiji. De Felice Giuffrida hoče postati mož „bodočnosti“, to je: mož revolucije, vsaj v južni Italiji in v Siciliji, katera poslednja se doslej takó in takó ni še privajala na „zjedinjeno Italijo“. V današnjem jutranjem izdanju smo že omenili, kakó pomembno je vrvenje med širšimi, osobito delavskimi masami v Siciliji, a utelešenje vsega tega vrvenja je baš Giuffrida, ki ne mara poznati ne krone ne vlade, ampak kojega idejnih stremijev za socializmom in — za republikanstvom. Dne 29. t. m. nagovoril je Giuffrida v Kataniji (Sicilija) zbrano ljudstvo in v tem govoru izustil je ta-le velepomembni stavek: „Vi, jedini vi ste me rešili iz ječe. Samo vam sem hvaležen na tem, da sem vendar došel na beli dan iz temne in brezsvetne luknje, v kojoj so me bili vrgli. Sedaj pa ustopim v drugo luknjo, kjer ne poznajo, kaj je vest: v Parlament. Naši ideali morajo zmagati!“ — Iz tega odlomka Giuffridinega govora kaže se jasno, da ta voditelj sicilskih socialnih demokratov (revolucionarcev?) niti najmanj ni hvaležen kralju, ki ga je pomilostil. Dá, celó ignoruje kralja, v tem ko vzbuja v ljudstvu vladarsko samozavest. Taki pojavi utegnejo

imeti strašnih posledic, ako bode Italija nadaljevala vojno v Afriki in ako doživi prej ali slej koji nov poraz!

Italija v Afriki. General Baldissera, ki bajé vendar kljub svoji odpovedi ostane vrhovni poveljnik v Afriki, izučil se je menda v novem svojem položaju, da se je Italijanom treba v prvi vrsti čuvati ogleduhov, posebno takih ogleduhov, ki so bili sicer v službi Baratierjevi, toda služili — so svojcem. Prišel je zatorej pravi „lov“ na ogleduhe in kar so jih ujeli, postreljali so jih jednostavno.

Ker je mir z Menelikom vsled trme Italije za sedaj tako in tako splaval po vodi, poganjajo se sedaj Italijani za — premirje. Toliko moremo namreč razvideti iz vesti, prišlih včeraj z Rima. Italijani se nadejajo, [da bode tudi Menelik za premirje, kajti i njegova vojska da je imela v poslednji bitki izdatnih izgub, a Italiji bi prišlo tako premirje posebno v prilog, ker bi mogla preskrbeti živežem Adigrat in popraviti druge utrdbe. Iz vsega pa ni razvideti jasno drugega, nego to, da Italijani zavlačujejo svojo politiko v Eritreji jedino le v ta namen, ker se nadejajo kojih uspehov angleško-egipčanske vojske proti dervišem. In v očigled temu očitnemu zavlačevanju je toliko bolj sumljivo dejstvo, da ne pride niti najmanjše vesti v javnost ni o položaju okolo utrdb Kasale, kateri so se derviši glasom službenih poročil že pred jednim tednom približali do jedno uro hodá in so bile celó že praske med italijanskimi vojaki in derviši, niti ni glasó o napredovanju Angležev proti Dongoli. Mar leži tolikanj v interesu italijansko-afričanske in angleško-egipčansko-sudanske politike, da ne pride ničesar v javnost o „sijajnih zmagah“ te ali one vojske? To je res nekaka — sumljiva skromnost!

Različne vesti.

Nj. c. in kr. Visokost cesaričinja-vdova nadv. Štefanija dospé jutri ob 9. uri 12 min. z vlakom južne železnice v Trst. Kakor javlja „Il Mattino“, pripravljajo odlični krogi tržaški prirčen vprejem visoki gospej.

Zaklan general? V današnji številki priloge službenega lista „L'Adria“, poskakoval je tiskarski škrat, provzročivši tako homatijo med vestima o namestništvenih odredbah gledé prepovedanega uvažanja prascev in o dohodu FML. viteza Milinkovića v Trst, da je popolnoma opravičen naslov, kojega smo dali tej kolobociji, iz katere pa naj bi blagovoljno crpili nauk oni gospodje, ki štejejo — pičice v „Edinosti“. Tu jim prinašamo v premišljevanje omenjeno mešanico v točnem prevodu:

„Naredba z dne 5. julija 1895., s katero je bilo dovoljeno dovažanje prascev **Dohod.** Z Lloydovim parnikom „Graf Wurmbrand“ dospel je včeraj iz Kotora FLM. vit. Milinković, bivši avstro-ogerski odposl. pri Nj. Vis. knezu črnogorskem.

zaklani (!) in nerazkosani (!!), imajoči še ledvice

Kaj bi storili, vi gospodje „pikeštevci“, ako bi se kaj takega pripetilo v „Edinosti“? Križali bi nas!

VIII. občni zbor tržaškega ribarskega društva, katero se bavi i z gojenjem morskih rib, bil je predvčerajšnjem v dvorani pomorske vlade. Udeležencev bilo je prilično število. Za nas nima posebnega zanimanja to, kar je sporočil društveni tajnik o vsem, kar je to društvo storilo za povzdigo gojenja ostrig pri Gradežu, pač pa nas veseli to, kar je bilo slišati o istem občnem zboru gledé izdelovanja ribiških mrež v Trstu. Takih mrež treba je bilo doslej naročiti v Nemčiji in zelo pametna je bila misel, da je to društvo pričelo pripravljati vse potrebno v ta namen, da se zasnije v tržaški občini tovarna za izdelovanje ribiških mrež. Na istem zboru je stavil občinski svetovalec in deželni poslanec Dolle n z po daljšem govoru utemeljeni predlog, da naj ribarsko društvo predloži mestnemu magistratu spomenico, zahtevajočo, da isti odredi primeren prostor, na kojem bodo mogli Barkovljski ribiči sušiti svoje mreže. Kakor znano so barkovljski ribiči že večkrat prosili takega prostora, toda meatna oblast je bila dosledno gluha in slepa za to več kakor opravičeno zahtevo naših

ribičev. Tu imamo jasno metodo laške gospode, naperjeno proti pericam, proti kuharicam, proti ribičem, proti slovenskim šolam itd. itd. Okoličani, ali še ne poznate svojih mestnih „prijateljev“?

Žrtev svojega poklica. Te dni smo sporočili, da je vojaka Smaka tukajšnje posadke po nesrečnem naključju zadela kroglja iz puške jednega njegovih tovarišev. Kljub prizadevanju vojaških zdravnikov, da rešijo nesrečnemu mladeniču življenje, umrl je Smak v vojaški bolnišnici. Minolo nedeljo popoldne so ga pokopali. Spreveda udeležilo se je mnogo častnikov.

Tihotapstvo „na debelo“. Te dni so finančni organi zasledili veliko tihotapstvo pri čistilnici tvrde S. P. & F. v Barkovljah. Omenjena tvrdka hotela je baje vtihotapiti okolo 6.000 litrov špirta, kojega je objavila za vino, da se izogne visoki carini na špirit. No, kakor rečeno, financa je došla na sled temu sleparskemu podvzetju in omenjeno tvrdko obsodila je finančna oblast na globo 28.000 gld. Tvrdka je položila 10.000 gld. na račun ter hotela nadaljevati svoja običajna tovarniška opravila, toda oblasti so odredile, da se ima takoj zapreti.

Sodnijsko. Zakonska Matej in Marija Krastič iz Pomjana, toliko žena, kolikor mož že blizu 80 let stara, imela bi se včeraj pred tukajšnjim sodiščem zagovarjati zaradi poneverjenja. Povod obtožbi dalo je dejstvo, da sta starca na nekdanji njivi posestvu v pomjanski občini, katero pa je bil kupil njiju upnik Pietro Vigni, dala posekati nekoliko drevja, vrednega do 200 gld. Pietro Vigni pa je pustil priletna zakonska na nekdanji njivi posestvu, ko je bil kupil zadolženo zemljišče, le pod pogojem, da upravljata nekdanje svoje posestvo in gospodarita na istem le na nje gov račun. — Stara zakonska nista došla k razpravi, kajti razun tega, da ju tlačí breme let, sta oba bolelna. Prečitali pa so njiju zagovor, kojega sta bila dala na zapisnik. Jedro tega zagovarjanja je, da je Pietro Vigni, ko je bil kupil njiju zemljo in ju pustil isto opravljati še nadalje, seveda na njegov račun — njima dovolil, da smeta sekati gozd, v kolikor bi imela potrebe lesa. Sodišče je obsodilo stara zakonska vsakega na tri mesece ječe.

„Slovanski Svet“ ima v svoji 9. letošnji številki to-le vsebino: Slovanske stranke. — Češko vprašanje. — Iz državnega zbora. — Enketa o ženskih delih. — O pokladama (Pesem). — „Majka hepky kapa“ „He cmje je ncnpocmri“ (Srbski narodni pesmi). — Dijaški pobirki. — Slovensko učiteljstvo in petdesetletnica vladanja cesarja Franca Josipa I. — Naši knjižni grehi. — V odgovor „Učit. Tovarišu.“ — Razgled po Slovanskem svetu. — Književnost.

Kazenska razprava

proti uredniku „Naše Sloge“, gosp. Matku Mandić-u
(Izvirno poročilo.)
(Dalje)

Prečital se je na to pravi pastirski list škofa Flappa v italijanskem prevodu in kazenski izpisek, iz katerega izhaja, da je bil obtoženec trikrat kaznovan radi tiskovnih pregreškov, oziroma prestopkov.

Branitelj proti obtožencu: Zakaj ste bili kaznovani?

Obtoženec: Radi razžaljenja časti.

Branitelj: Torej ne na javno obtožbo?

Obtoženec: Ne!

Predsednik hoče dati prečitati političke informacije; prej pa vpraša porotnike, ker so pisane političke informacije v nemškem jeziku, da-li razumejo vsi porotniki ta jezik. Ker so se oglasili nekogi, da ga ne poznajo, prevaja predsednik porotnikom nemške informacije na italijanski jezik. Informacije opisujejo obtoženca kakor velikega Hrvata, somišljenika škofa Strossmajerja in prvoboritelja za slovansko bogoslužje. Obtoženec da je zagrizen politik. Kakor deželni poslanec, predsednik političnega društva „Edinosti“, predsednik „Delavskega in podpornega društva“ in duševni voditelj lista „Edinost“ da ima velik upliv pri Slovencih v Trstu.

Prečita se odlok višega sodišča, s katerim je bil odbit ugovor obtoženca proti obtožnici.

Na zahteve branitelja konstatira predsednik iz kazenskih spisov, da je državno pravdnštvo najprej postopalo radi inkriminiranega članka proti obtožencu radi zanemarenja dolžne pažnje pri okrajnem sodišču in to sicer s predlogom z dne 4. maja 1895., še-le 17. maja 1895. odtegnilo je pr-

Lastnik politično društvo „Edinosti“. Izdavatelj in odgovorni urednik: **Julij Mikota**. — Tiskarna Dolenc v Trstu.